

เวลานี้การศึกษาไทยไม่ว่าระดับใดเอาใจใส่เพียงด้าน “ปัญญาศึกษา” ไม่สนใจด้าน“จิตตศึกษา” ซึ่งจะช่วยพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ไปด้วย การเรียนรู้แบบใหม่ที่เรียกว่า“การเรียนรู้โดยกระทำ” (Active Learning) จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ครบทั้ง ๔ ด้าน หากครูโค้ชเป็น

เช้าวันที่ ๖ ก.พ. ๕๖ ผมไปประชุมคณะกรรมการอำนวยการโครงการพัฒนาการศึกษาสำหรับบุคลากรสาธารณสุขที่เหมาะสม ในศตวรรษที่ ๒๑ ครั้งที่ ๕ ที่คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นการประชุมที่ช่วยให้เห็นลู่ทางปฏิรูปการเรียนรู้ของวิชาชีพสุขภาพชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ

เป้าหมายที่สำคัญคือ การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการเรียนรู้จากของศตวรรษที่ ๒๐ ไปสู่กระบวนทัศน์ของศตวรรษที่ ๒๑ หรืออาจเรียกว่าเปลี่ยนจาก Science - Based HRH Education ไปเป็น Systems-Based HRH Education (HRH = Human Resources for Health)

คือเน้นที่ตัวความรู้ไม่ได้เสียแล้ว ต้องเน้นที่ทักษะที่จำเป็น (สำคัญ) สำหรับออกไปทำงานในระบบสุขภาพของประเทศนั้น ย้ำคำว่า “ของประเทศนั้น” คือไม่ใช่ผลิตตามๆกันตามมาตรฐานโลก ต้องผลิตเพื่อประเทศนั้นๆ เพราะค่าใช้จ่ายในการผลิตร้อยละ ๙๐ (หรือกว่า) มาจากภาษีอากรที่เก็บจากประชาชนของประเทศนั้นๆ

พูดง่ายๆว่า การศึกษา (ของวิชาชีพสุขภาพ) ต้องรับใช้ระบบ (สุขภาพ) ต้องวิเคราะห์ว่าการทำงานในระบบสุขภาพของประเทศ ต้องการทักษะสำคัญอะไรบ้างสำหรับวิชาชีพนั้น แล้วจัดการศึกษาของวิชาชีพนั้นให้ตรงความต้องการ

การศึกษาต้องเป็นแบบ Outcome-Based Education โดยที่กำหนด Learning Outcome จากความต้องการของระบบสุขภาพ ไม่ใช่กำหนดโดยฝ่ายวิชาการโดยเอาองค์ความรู้ของวิชาชีพนั้นเป็นหลัก

คือต้องเปลี่ยนจากการผลิตบุคลากรสุขภาพ แบบเน้นsupply push ไปเป็นเน้นdemand pull

การเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน หากใช้วิธีการที่ถูกต้องจะสนุกทั้งครูและศิษย์ เกิดการเรียนรู้และทักษะได้ไม่ยาก แต่ถ้าใช้วิธีการที่ผิดก็ทุกข์ยากทั้งครูและศิษย์ เพราะขยันเพียงไรก็ไม่สำเร็จเรียนไม่ไหว ความรู้แน่นมากเหลือเกินเรียน/สอนไม่ทัน ได้น้ำส้มหลังรู้วิชาท่องได้พอได้แต่พอไปเจอสถานการณ์จริงทำไม่ได้แก้ปัญหาไม่ได้ เป็นการเรียนที่ชีวิตรันทดทั้งศิษย์และครู

ที่ร้ายยิ่งกว่าคือจะได้บัณฑิตที่แล้งน้ำใจ ไม่เข้าใจคนอื่นไม่รักผู้อื่นไม่มีจิตสาธารณะเห็นแต่แก่ตัวเอง สื่อสารกับผู้อื่นไม่ได้ ทำงานกับคนอื่นวิชาชีพอื่นไม่เป็น ไม่มั่นใจตนเองและเคารพคนอื่นไม่เป็น

การเรียนรู้แบบใหม่ที่เรียกว่า Transformative Learning คือคำตอบ ซึ่งวิธีการเรียนรู้จะเปลี่ยนไปจากเน้นการสอนเป็นเน้นการเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้ทั้งของศิษย์และการเรียนของครู ใช้หลัก“เรียนโดยลงมือทำ (และคิด)” (Learning by Doing)

ครูเปลี่ยนจากทำหน้าที่สอนหรือสั่งสอน ไปทำหน้าที่โค้ชหรือ “คุณอำนวย” อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้โดยการลงมือทำให้แก่ศิษย์

เนื่องจากศตวรรษที่ ๒๑ ทุกสิ่งเปลี่ยนแปลงเร็วมาก เปลี่ยนแบบเอาแน่เอานอนไม่ได้ รวมทั้งทุกสิ่งทุกอย่างซับซ้อนซ้อนเงื่อน จริ่งกับเท็จอยู่ด้วยกัน บัณฑิตจึงต้องฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตน ต้องฝึกทักษะการเรียนรู้ทักษะกาย (หรือปลดปล่อย) ความรู้ชุดเดิมที่ผิดหรือล้าหลัง และทักษะเรียนความรู้ชุดใหม่ แล่นำความรู้ชุดใหม่ (ซึ่งในหลายกรณีเป็นการเปลี่ยนในระดับเปลี่ยนกระบวนทัศน์) เอาไปสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่ตนเอง หน่วยงาน ชุมชน หรือสังคม นี่คือทักษะ “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” (Change Agent) ที่จริงการฝึกทักษะในย่อนี้ต้องทำตั้งแต่ชั้นอนุบาล หรือชั้นเด็กเล็กตามระดับพัฒนาการของเด็ก และฝึกเรื่อยไปตลอดชีวิต

Transformative Learning (เรียนรู้บูรณาการ) คือการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการครบทั้ง ๔ ด้าน ไปพร้อมๆกันหรือในเวลาเดียวกัน ไม่แยกกันเรียนคือด้านสติปัญญา สังคมอารมณ์และจิตวิญญาณ

เวลานี้การศึกษาไทยไม่วาระระดับใดเอาใจใส่เพียงด้าน “ปัญญาศึกษา” ไม่สนใจด้าน“จิตศึกษา”ซึ่งจะช่วยพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ไปด้วย การเรียนรู้แบบใหม่ที่เรียกว่า“การเรียนรู้โดยกระทำ” (Active Learning) จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ครบทั้ง ๔ ด้าน หากครูโค้ชเป็น

การเรียนรู้โดยการกระทำ จะมีผลให้เกิดการเรียนรู้บูรณาการหรือไม่ก็ได้

ขึ้นกับว่าครูโค้ชเป็นหรือไม่ซึ่งที่จริงก็ไม่ใช่เรื่องยากคือหลังเรียนโดยทำกิจกรรมเสร็จต้องมีการทำ reflection หรือ AAR ทักษะชวนสน. ทำ reflection มีความสำคัญมาก และครู/อาจารย์ต้องฝึกต้องเรียนรู้อยู่ตลอดไป

ครู/อาจารย์จึงต้องรวมตัวกัน เพื่อเรียนรู้ร่วมกันด้านการทำหน้าที่โค้ช ซึ่งรวมทั้งการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่จะจัดให้แก่ศิษย์ การทำ reflection ร่วมกันเพื่อเรียนรู้Transformative Learning ในฐานะครู/อาจารย์ การรวมตัวกันเรียนรู้ของครูนี้เรียกว่าPLC (Professional Learning Community) หรือLesson Study

ชีวิตที่พอเพียง: ๑๗๖๔. ชีวิต“คุณอำนวย”เปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์

เขียนโดย น.ล.ชาญโชติ ชมพูนุท

วันศุกร์ที่ 08 มีนาคม 2013 เวลา 00:00 น. -

ในโลกที่เปลี่ยนแปลงเร็วและรุนแรงเช่นปัจจุบัน (และอนาคต) การเปลี่ยนแปลงในระดับกระบวนทัศน์มาเร็วอย่างไม่น่าเชื่อ ทักษะในการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ตนเอง และเอื้ออำนวยการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของผู้คนรอบข้าง (และในสังคม) จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผมกำลังเรียนรู้

วิจารณ์ พานิช

๗ ก.พ. ๕๖